

LITERATUUR

Red. M. M. DEEN Jr. en A. ROBLES

Industrial fluctuations by A. C. Pigou,
M. A. (Macmilan and Co. Limited London 1927; 397 blz.)

Het schijnt tot de eigenaardigheden van den mensch te behoren, dat gebeurtenissen, welke bij een normaal verloop weinig of niet de aandacht trekken, plotseling in het brandpunt der belangstelling komen te staan, indien ze buitengewone proporties aannemen. Aan het feit, dat alle menschen sterven en een zeker percentage — door misdaad of ongeval — gewelddadig omkomen, is vrijwel iedereen zóó gewend, dat hij er zelden of nooit over na denkt. Zoodra echter dit sterven door een grooten oorlog abnormen omvang aanneemt, voert het raadsel van leven en dood tot vele en diepgaande overpeinzingen.

Sinds het ontstaan van de kapitalistische ordening hebben de „up and downs” van het zakenleven elkaar opgevolgd, zonder dat een bevredigende verklaring van dit merkwaardig verschijnsel werd gevonden. Juist het schijnbaar normale, het periodische van het gebeuren weerhield velen van een inderdaad diepgaande analyse. Wie het bekende boek van Eugen von Bergmann „Geschichte der nationalökonomischen Krisentheorien” (Stuttgart 1895) ter hand neemt, zal weldra het oppervlakkige en onhoudbare van menige daarin besproken conjunctuur-theorie inzien.

Met de felheid der crises steeg de belangstelling voor het conjunctuurvraagstuk. Op blz. 26 e.v. van zijn lezenswaard boek „Einführung in das Studium der Konjunktur” schrijft Mombert o.a.:

„Ein wesentlicher Fortschritt all dem gegenüber (n.l. tegenover de stagnatie op krisistheoretisch gebied) trat also erst mit der Jahrhundertwende in Anknüpfung an die damals eingetretene Wirtschaftskrise ein ... Im engen Anschluß an die umfassenden induktiven Untersuchungen des Vereins für Sozialpolitik ist dann aber auch die ganze theoretische Forschung auf eine neue und breitere Grundlage gestellt worden”.

De voornaamste Amerikaanse en Britsche crisislitteratuur dagteekent eveneens van na 1900 en na het beruchte crisisjaar 1907.

De wereldoorlog veroorzaakte „up and downs” in het economisch leven van voorheen ongekende afmetingen en leidde tot een nieuwe vloedgolf van crisislitteratuur.

Onder deze litteratuur neemt het nieuwe boek van Prof. Pigou (velen reeds gunstig bekend als schrijver van „Economics of welfare”, „Unemployment”, „Economic Science in relation to practice” etc.) door goed verzorgden stijl en helderheid van analyse een eervolle plaats in.

Het boek is, blijkens de voorrede, een uitwerking van het zesde gedeelte der eerste editie van „Economics of Welfare”, welk gedeelte, getiteld „The Variability of the National Dividend” in de 2e editie van dit werk was weggelaten. Pigou beoogt enkel een analyse van het normale conjunctuurverloop; op de zoo hoogst abnormale golfbeweging tijdens en na den oorlog komt hij wellicht in een latere monografie terug. Voorts zijn seculaire en seizoen-bewegingen blijkens het inleidend hoofdstuk uitdrukkelijk buitengesloten.

Het boek bestaat naast dit inleidend hoofdstuk uit twee gedeelten: (Part I „Causation” onderverdeeld in 22 hoofdstukken en Part II „Remedies”, onderverdeeld in 16 hoofdstukken) benevens een aanhangsel met statistische tabellen en wordt door tal van grafieken opgeluisterd. Wij stellen ons voor de hoofdzaken van den inhoud der beide gedeelten zoo beknopt mogelijk weer te geven.

P. behandelt in de eerste plaats „certain initiating causes of industrial fluctuations, capable of coming into play... spon-

taneously”. Als zoodanig noemt hij v.n.l. 1. wisselingen in oogsten. 2. uitvindingen. 3. stakingen en uitsluitingen. 4. veranderingen in de mode. 5. oorlogen. 6. wijzigingen in buitenlandsche vraag en buitenlandsche beleggingsmogelijkheden. Daarna bespreekt P. excessen in optimisme of pessimisme der ondernemers. In de derde plaats stelt hij aan de orde „autonomous monetary movements.”

Alle deze oorzaken oefenen hun werking uit in een maatschappij van zeer ingewikkelde organisatie; de gevolgen zijn daarom afhankelijk van geld- en bankpolitiek, de prijs- en loonpolitiek der ondernemers, de eischen en gedragingen der werklieden. De vertakkingen en wisselwerkingen van deze onderscheidene krachten gaat P. met speurzin en scherpe analyse na.

Het gaat niet aan de uitwerking der onderscheidene cyclische factoren eenvoudig op te tellen. „The sum of their effects taken singly, each on the assumption that other things are unchanged, will, when added up, work out at something much bigger than the joint effect of all of them taken together”. Hier zoekt P. de grondoorzaak van het feit, dat verschillende theoretici, telkens een anderen factor als de grondoorzaak van de crisis kunnen beschouwen.

Het standpunt van Hawtrey en anderen dat prijsstabilisatie de cyclische golfbeweging geheel zou doen verdwijnen, acht P., op theoretische gronden en gelet op de ervaringen van den oorlogstijd, onaannemelijk. „I hold that, if a policy of price stabilisation were successfully carried through, the amplitude of industrial fluctuations would be substantially reduced — it might be cut down to half of what it is at present — but considerable fluctuations would still remain.

Precies hetzelfde standpunt — ook in quantitatieve waardeering — neemt P. in t.a.v. de pretensies der z.g.n. psychologische school, die het geheim van de crisis geheel zoekt in onberekenbare slingeren der zakenwereld tusschen excessen van optimisme en pessimisme... „if all errors were eliminated, the normal range of industrial fluctuations would be reduced substantially perhaps to the extent of one half, but... considerable industrial fluctuations would still remain.”

T.a.v. de oogstwisselingen, door Jevons e.a. als de hoofdoorzaak der golfbewegingen beschouwd, toont P. aan, dat die invloed zeer sterk moet zijn afgenomen. Hij durft de uitwerking van dien factor op niet meer dan 25 pet. te schatten. De betekenis der andere voornoemde factoren acht P. nog zeer veel geringer.

P.'s hoofdverdienste ligt o.i., naast een buitengewone scherpte en helderheid van analyse, wel in het ernstig streven naar quantitatieve schatting. Het hoofdbezwaar tegen zijn werk is, dat hij nimmer buiten het kader der bestaande ordening treedt (behalve wellicht op blz. 178, waar hij den invloed bespreekt welken een maatschappij van zelfstandige, intelligente boeren op het aanbod van werk zou uitoefenen in vergelijking met de huidige loonverhoudingen) m.a.w. zich nimmer afvraagt of een gelijkmatiger rijkdomsverdeling al dan niet temperend op de „up and downs” zou inwerken. Een zelfde typisch „bourgeois” karakter draagt ook — gelijk ik in een bespreking in de „Bedrijfseconoom” deed uitkomen — zijn boekje „Unemployment”. Dit is bij het onderhavige werk te wonderlijker, waar niet enkel in de Duitse (Oppenheimer), maar ook in de Amerikaanse (Verg. Money, Profit en andere werken der „Pollak Foundation for economic research”) crisislitteratuur — waarmede P. in 't algemeen zeer goed bekend blijkt — dit probleem meer en meer naar voren komt. Ook uit Bergmann's werk blijkt, hoe dikwijls in den loop der historie de grondfout is gezocht in een wanverhouding tusschen productie en massa-koopkracht.

Geen wonder, dat deze leemte van beteekenis haren invloed ook doet gelden op „Part II Remedies”, waarvan wij thans de hoofdzaken — eveneens zeer beknopt gaan vermelden.

P. erkent in het inleidend hoofdstuk, dat beperking der

industriële fluctuaties, zowel in sociaal als in economisch opzicht (vermindering van leed, vermeerdering van welvaart en productie) aanbeveling verdient. Achtereenvolgens bespreekt hij de volgende middelen van actie: 1. een waardevast geld voor contracten op langen termijn. 2. een efficiënter bank-, disconto-, krediet- en geldpolitiek. 3. een efficiënter loonpolitiek (stijgend loon in goede, dalend loon in kwade tijden ter betere aanpassing bij de vraag). 4. scheppen van vraag in slechte tijden of verplaatsing der vraag van goede naar slechte tijden, hetzij door het particulier initiatief dan wel door de actie der Regeering. 5. fiscale maatregelen en werktijdbeperkingen. 6. werkverschaffing. 7. korter werktijd of werkloosheid. 8. werkloosheidsverzekering.

Ook hier is veel te prijzen, in het bijzonder de diepte en helderheid der analyse. Maar zowel het probleem der gelijkmatiger grond- en rijkdomsverdeling als dat van een krachtige conjunctuur-theoretisch gefundeerde financiële politiek blijft niet, resp. onvoldoende besproken. En dat terwijl onlangs in een Amerikaansch boek („The Road to Plenty” der voornoemde „Pollak Foundation”) juist op de groote betekenis dier politiek is gewezen. P. wijdt er slechts enkele hoofdstukken aan van veel minder verre strekking.

Kortom P. is eenzijdig en komt, wat de hoofdlijnen betreft, niet buiten de plat-getreden paden. Maar toch zal niemand zonder vrucht en verdieping van economisch inzicht zijn jongste werk ter hand nemen.

Mr. Dr. A. SPANJER

EXAMENVRAAGSTUKKEN

Red.: ABR. MEY en JAMES POLAK

Reorganisatie van de kostprijsadministratie der seriefabrikatie van een modeartikel

Vraagstuk II federatief examen N. I. v. A. en N. O. v. A. November 1927

Een vraagstuk ditmaal van geheel eigen type, afwijkend van wat tot dusver op het examen „Inrichtingsleer” gevraagd werd. Meer een bedrijfshuishoudkundig probleem van practischen aard, dan een inrichtingsvraagstuk.

Het eerste deel handelt over de organisatie van de productie en vraagt, naast de opsomming der bezwaren van het bestaande systeem (of liever van de bestaande systeemloosheid), de organisatie zóó, dat overzicht van de productie verkregen wordt.

Het tweede deel verlangt de verzameling van gegevens om na te gaan welke invloed een standaardisering van de productie op de kosten van de voortbrenging zou hebben.

De bezwaren van de systeemloosheid zullen we in korte woorden vermelden:

1°. het verband tusschen productie en behoefte zal heel moeilijk te construeren zijn, men kent de voorraden van gereede producten niet en dus deels een tekort voor hetgeen gevraagd wordt met spoedorders van wat bij normaler beheer op voorraad gemaakt kon worden, anderdeels vaak productie van wat nog in voldoende mate voorradig is.

2°. door ontbreken van overzicht t.z. van aanwezige en benodigde materialen worden deels aankopen gedaan van wat nog voorradig is, anderdeels niet tijdig aangevuld wat nodig is, ja is mogelijk reeds voor aanvaarde orders overbeshikt over aanwezige voorraden.

3°. een ondoelmatige productie, doordien niet bestellingen van quantiteiten van gelijke nummers van verschillende afnemers worden gecombineerd wanneer de levertijden zulks mogelijk maken of betrekkelijk kleine clientenorders van courante nummers worden aangevuld met hoeveelheden voor voorraad te maken (dus geen order-combinatie).

4°. Geen planning van de productie, dus geen overzicht van de productie zelf — gevolg evenals bij 3 een veel vaker omzetten van de machines dan rationaliter noodig zou zijn. Geen inzicht hoe en waar men een spoedorder zal plaatsen — sommige orders gereed voor, andere na de overeengekomen levertijden, enz.

Aan enkele kleinere bezwaren gaan we voorbij. De hoofdzakelijke fouten wijzen reeds den weg der verbetering aan, zooals gewoonlijk.

Invoering van voorraadadministratie zowel voor de gereede producten (vermoedelijk een of ander textielproduct) als voor de materialen. De miniaturen van die voorraadadministraties zullen echter niet alleen moeten rekening houden met ontvangst en uitgifte van goederen, maar ook met de orders in bewerking, de gedane bestellingen, enz. Natuurlijk denken we ons voor de interne controle een dubbele voorraadadministratie, hoezeer dat misschien in de practijk een revolutionaire ommekeer zal eischen in de hoofden van de directeuren, die tot dusver met zulk een gebrekkig apparaat konden werken. We merken op, dat bij *Kimball* „Principles of Industrial Organisation” en ook bij *Knoeppel* „Graphic Production Control” modellen gegeven worden van voorraadadministraties waarop aantekeningen betreffende „Ordered” „On hand” „Apportionated” en „Available” gegeven worden.

In onze fabriek zullen we invoeren, naast een voorraadadministratie bij den magazijnmeester, waarin alleen quantiteiten ontvangen en afgegeven, een kantoorvoorraadadministratie met waardeverantwoording aansluitende aan de hoofdadministratie in hare geldkolommen. Dus verband leggende tusschen quantitatieve verantwoording en geldswaardeverantwoording. Voor de producten zullen daarop kolommen voorkomen aangevende voor elk nummer product: voorradig, aanvaarde clienten orders, voor dat nummer uitgegeven orders, (het eerste gegeven heeft dan in debet en credit geldverantwoording, bij de andere twee gegevens kan men met quantiteiten volstaan). Voor de grondstoffen heeft men nodig: voorraden (eveneens met D en C en geldverantwoording), gegeven bestellingen, en beschikte quantiteiten (benodigd voor reeds aanvaarde clientenorders), eventueel reeds opgegeven en nog niet in uitvoering genomen voorraadorders. Bij dit laatste aangenomen, dat de voorraadaanvulling een niet onbeduidenden tijd vereischt en op groote quantiteiten gekocht wordt. (Van incourante nummers zullen waarschijnlijk geen voorraden gehouden worden, dit zal vermoedelijk orderwerk zijn).

De plankamer krijgt dan zowel clientorders als voorraadorders en zal deze moeten splitsen naar de verschillende nummers. Hiervoor kan met een kaartstelsel als *Renco-Visible* of *Kardex* gewerkt worden, de houders gegroepeerd naar de groepen en ondergroepen der 2000 nummers, zoodat de courante nummers het handigst liggen. De orders worden daarop na bevestiging aangeteekend en van de kaarten voort de werkorders samengesteld. Een ordercombinatie dus tot zoo groot mogelijke werkorders, de levertijden ongeveer gelijk zijnde, daarbij onderscheidende tusschen voorraad- en clientenorders. Van spoedorders zullen afzonderlijke werkorders gemaakt worden.

Op de plankamer zal men nu in het oog moeten houden:

1°. dat de productie op tijd gereed is en dus op tijd van afdeling tot afdeling gaat, 2°. de bezetting der in-bedrijf staande machines en den stilstand der machines met de reden van stilstand.

Voor het eerste gebruike men planbord, als dat door *Kimball* gegeven pag. 153 (Third Edition) „Bubeck Control Board” of „Gantt Progress Charts” (t. a. p. pag. 164), op de horizontale lijnen de bewerkingen op de verticale de data. Een roode streep waarboven werkordernummers geeft dan aan de bezetting, zooals die gepland is om op de juiste tijden (in verband met geconditioneerde aflevering) gereed te zijn. Een zwarte lijn geeft